

Algebra I
Matematiikan ja tilastotieteen laitos
Kevät 2012
Harjoitus 2

Tehtävien viimeinen palautuspäivä: pe 27.1.2012 klo 18.00
Korjausten viimeinen palautuspäivä: pe 10.2.2012 klo 18.00

Näissä laskuharjoituksissa käsiteltäviä asioita ovat

- Ryhmä
- Aliryhmä

Tehtävä I

1. Määrittääkö ehto $a * b = 2a^2 - b + 3$ joukon $\mathbb{N}$ laskutoimituksen?
2. Määrittääkö ehto $a * b = 40$ joukon $\mathbb{N}$ laskutoimituksen?
3. Määrittääkö ehto

$$\frac{m}{n} * \frac{k}{l} = \frac{m+k}{n+l}$$

joukon $\mathbb{Q}$ laskutoimituksen? (Tässä $m, k \in \mathbb{Z}$ ja $n, l \in \mathbb{Z} \setminus \{0\}$.)

Tehtävä II

4. Määritellään rationaalilukujen laskutoimitus $*$ ehdolla $a * b = ab^2$. Seuraavassa on yritetty osoittaa, että laskutoimitus $*$ ei ole liitännäinen. Todistuksessa on kuitenkin virheitä. Selitä, mitä ne ovat, ja korjaa todistus.

$$\begin{aligned} a * (b * c) &= a * (bc^2) = ab^2c^4 \\ (a * b) * c &= (ab^2) * c = ab^2c^2 \end{aligned}$$

Koska $ab^2c^4 \neq ab^2c^2$, laskutoimitus ei ole liitännäinen.

Tehtävä III

Päättele seuraavissa tehtävissä, muodostavatko annettu joukko ja laskutoimitus ryhmän.

5. Joukko $\{a, b, c, d\}$, jonka laskutoimitus on määritelty laskutoimitustaululla

$\cdot$	a	b	c	d
a	d	c	b	a
b	c	c	a	b
c	b	a	d	c
d	a	b	c	d

6. * Joukko $\{X, Y, Z\}$, jonka laskutoimitus on määritelty laskutoimitustaululla

Δ	X	Y	Z
X	Y	X	Z
Y	Z	Y	X
Z	X	Z	Y

7. Määritellään matematiikan laitoksen professorien joukossa laskutoimitus $\diamond$ seuraavasti. Jos a ja b ovat professoreita, niin tulos $a \diamond b$ on näistä kahdesta professorista se, joka on parempi matemaatikko.

Tehtävä IV

8. * Tarkastellaan harjoituksesta 1 tuttua kokonaislukujen laskutoimitusta, joka määritellään ehdolla $x * y = x + y + 1$. Osoita, että $(\mathbb{Z}, *)$ on ryhmä. (Voit käyttää hyväksesi harjoituksen 1 tehtäviä.)

Tehtävä V

9. Osoita, että $\{6, 12\}$ on kellotauluryhmän K_{12} aliryhmä.
10. * Tutkitaan ryhmää $G = \{a, b, c, d, e, f\}$, jolla on seuraava laskutoimitustaulu:

$\cdot$	a	b	c	d	e	f
a	f	d	a	e	b	c
b	e	c	b	f	a	d
c	a	b	c	d	e	f
d	b	a	d	c	f	e
e	d	f	e	a	c	b
f	c	e	f	b	d	a

Osoita, että joukko $H = \{a, c, f\}$ on ryhmän G aliryhmä.

Tehtävä VI

11. * Olkoon G ryhmä, jossa on alkiot a ja b . Määritä yhtälön $ax^3b = x^2b$ ratkaisut eli etsi kaikki sellaiset alkiot $x \in G$, jotka toteuttavat yhtälön.
12. Jatkoa edelliseen tehtävään. Oletetaan hetkeksi, että ryhmän G laskutoimitusta merkitäänkin yhteenlaskuna. Esitä edellinen tehtävä ratkaisuineen käyttämällä kertolaskumerkinnän sijasta yhteenlaskumerkintää.
13. Osoita, että ryhmässä G on täsmälleen yksi alkio g , jolle pätee $g^2 = g$.

Tehtävä VII

Valitse seuraavista tehtävistä toinen. Ensimmäinen tehtävistä kertaa ydinasioita ja toinen on hieman haastavampi tehtävä. Voit toki tehdä molemmat tehtävät, mutta vain toisen tekemisestä saa lisäpisteen.

14. Osoita, että $\mathbb{R}_+ = \{x \in \mathbb{R} \mid x > 0\}$ on ryhmä, kun laskutoimituksena on reaalilukujen kertolasku.
15. Olkoon G ryhmä, jolla on neutraalialkio e . Oletetaan, että $g^2 = e$ kaikilla $g \in G$. Osoita, että G on vaihdannainen.